

**ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Ը**

1921 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՊՐԻԼԻ 20-ԻՆ ՍՏՈՐԱԳՐՎԱԾ՝ «ՏԱՐԱՆՅՄԱՆ ԱԶԱՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ԿՈՆՎԵՆՅԻԱՅՈՒՄ ԵՎ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ԱՄՐԱԳՐՎԱԾ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

22 հունվարի 2013թ.

Նայասրանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Նարոյությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ֆ. Թոխյանի, Մ. Թովուզյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Նովհաննիսյանի (զեկուցող), Ն. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի, Վ. Պողոսյանի,

մասնակցությամբ՝ Նանրապետության Նախագահի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ Նայասրանի Նանրապետության քրանսպորտի եւ կապի նախարարի առաջին տեղակալ Ն. Բեգլարյանի,

համաձայն Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայասրանի Նանրապետության օրենքի 25, 38 եւ 72-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «1921 թվականի ապրիլի 20-ին ստորագրված՝ «Տարանցման ազատության մասին» կոնվենցիայում ու կանոնադրությունում ամրագրված պարտավորությունների՝ Նայասրանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթ է հանդիսացել Նանրապետության Նախագահի՝ 28 նոյեմբերի 2012թ. ՆՆ սահմանադրական դատարանում մուտքագրված դիմումը:

Ուսումնասիրելով դիմումը, գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, Նանրապետության Նախագահի ներկայացուցչի գրավոր բացատրությունը, հեղափոխելով «Տարանցման ազատության մասին» կոնվենցիան եւ կանոնադրությունը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Յ**.

1. «Տարանցման ազատության մասին» կոնվենցիան ստորագրվել է 1921թ. ապրիլի 20-ին՝ Բարսելոնայում:

1921թ. ապրիլի 14-ին Բարսելոնայի խորհրդաժողովում ընդունված՝ «Տարանցման ազատության մասին» կանոնադրությունը հանդիսանում է 1921թ. ապրիլի 20-ի Կոնվենցիայի անբաժանելի մասը:

2. Կոնվենցիայի նպատակն անդամ պետությունների միջեւ հաղորդակցությունների եւ փարանցման ազատության երաշխավորվածությունն ու պահպանումն է:

Կոնվենցիայի համաձայն՝ որպես պետությունների միջեւ համագործակցության զարգացման լավագույն միջոց հռչակվում է ազատ փարանցման իրավունքը եւ այդ կապակցությամբ սահմանվում են կանոնակարգեր՝ առանց սահմանափակելու նրանց ինքնիշխանության կամ փարանցման համար առկա երթուղիների նկատմամբ ունեցած իրավունքները:

«Տարանցման ազատության մասին» կանոնադրությամբ նախատեսված է, որ անձինք, ուղեբեռը եւ ապրանքները, ինչպես նաեւ նավերը՝ ուղևորափոխ եւ ապրանքափոխ, ինչպես նաեւ փրանսպորտային մյուս միջոցները համարվում են պայմանավորվող պետություններից մեկի ինքնիշխանության կամ իշխանության ներքո գտնվող փարածքով փարանցման մեջ, եթե այդպիսի փարածքով անցումը՝ վերբեռնմամբ, պահեստավորմամբ, խմբաքանակի բաժանումով, փոխադրման եղանակի փոփոխությամբ կամ առանց դրանց, ամբողջական ճամփորդության միայն մի մասն է, որն սկսվում եւ ավարտվում է այն պետության սահմաններից դուրս, որի փարածքում փեղի է ունենում փարանցումը՝ «փարանցիկ փոխադրումը»:

3. Կոնվենցիայով եւ Կանոնադրությամբ Նայաստանի Նանրապետությունը, ի թիվս այլնի, պարտավորվում է.

- հայտարարել, որ ընդունում է Կոնվենցիային կից ներկայացված՝ «Տարանցման ազատության մասին» կանոնադրությունը, որն ընդունվել է Բարսելոնայի

խորհրդաժողովում 1921թ. ապրիլի 14-ին, ինչպես նաև ընդունում է Կանոնադրությամբ սահմանված պարտավորությունները եւ պարտականությունները՝ դրանում նշված ժամկետներին եւ պայմաններին համապատասխան,

- պահպանելով Կանոնադրության դրույթները՝ Նայասփանի Նանրապետության ինքնիշխանության կամ իշխանության ներքո գրավող փոխադրումների կարգավորման ու իրականացման ուղղությամբ ձեռնարկել միջոցներ, որոնք կնպաստեն երկաթգծով կամ ջրային ուղիներով ազատ փարանցմանը՝ միջազգային փարանցման հարմար երթուղիներով, փարբերակում չդնել անձանց ազգության, նավերի դրոշների, ապրանքների ծագման վայրի, մեկնման, մուտքի, ելքի կամ նշանակման վայրի կամ ցանկացած այլ հանգամանքների միջեւ, որոնք վերաբերում են ապրանքների կամ նավերի, ուղեորափար կամ ապրանքափար կազմին կամ փրանսպորտային այլ միջոցների պարականելությանը,

- փարանցիկ փոխադրումների դեպքում չկիրառել փարանցման (ներառյալ՝ մուտքի եւ ելքի) մասով հատուկ փուրքեր: Տարանցիկ փոխադրման համար գանձել այնպիսի փուրքեր, որոնք բացառապես նախատեսված են նման փարանցիկ փոխադրման ընթացքում վերահսկման եւ կառավարման հետ կապված ծախսերը ծածկելու համար: Ցանկացած այդպիսի փուրքի դրույքաչափը հնարավորինս համապատասխանեցնել այն ծախսերին, որոնք ծածկելու համար դրանք նախատեսված են, եւ փուրքերը սահմանել Կանոնադրությամբ սահմանված հավասարության պայմաններով՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ որոշակի երթուղիներում այդպիսի փուրքերի գումարը կարող է նվազեցվել կամ նույնիսկ հանվել՝ հաշվի առնելով վերահսկման հետ կապված ծախսերում առկա փարբերությունները,

- Նայասփանի Նանրապետության կողմից կամ կոնցեսիայի հիման վրա շահագործվող կամ կառավարվող երթուղիներով փարանցիկ փոխադրման նկատմամբ (անկախ մեկնման կամ նշանակման վայրից) կիրառել այնպիսի սակագներ, որոնք, հաշվի առնելով երթուղիների միջեւ առկա երթուղեկության պայմանները եւ առեւտրային մրցակցության նկատառումները, ողջամիտ են թե՛ իրենց դրույքաչափերի, թե՛ կիրառման մեթոդների առումով, եւ այս սակագները սահմանել այնպես, որ հնարավորինս նպաստեն միջազգային երթուղեկությանը, ինչպես նաև ապահովել, որպեսզի ոչ մի գանձում, արտոնություն կամ սահմանափակում ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն կախված չլինի այն նավի կամ այլ փոխադրամիջոցի պետական

պարկանելությունից կամ սեփականությունից, որով ամբողջական ճամփորդության մի մասն իրականացվել է կամ պետք է իրականացվի,

- հետագայում չկնքել պայմանագրեր, կոնվենցիաներ կամ համաձայնագրեր, որոնք չեն համապատասխանի Կանոնադրության դրույթներին՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դրանցից բացառիկ շեղումներն արդարացվում են աշխարհագրական, սրբապատկան կամ փոխհարկական հանգամանքներով,

- փարանցման խնդիրների առնչությամբ ձեռք բերել փարաձաշրջանային պայմանավորվածություններ՝ Կանոնադրության սկզբունքներին համապատասխան,

- հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ որոշ պայմանավորվող պետությունների փարաձքներում կամ դրանց անմիջական հարակից փարաձքներում կան փարաձաշրջաններ կամ անկլավներ, որոնք այդ փարաձքների համեմատ ունեն փոքր փարաձություն եւ փոքրաթիվ բնակչություն, եւ որ այդ փարաձաշրջանները կամ անկլավներն այլ մայր պետության անջատ մասն են կամ բնակավայրերը, եւ վարչական կարգի պարճառով գործնականում անհնար է Կանոնադրության դրույթները կիրառել դրանց նկատմամբ, չկիրառել Կանոնադրության դրույթները դրանց նկատմամբ՝ այդուհանդերձ, կիրառելով այնպիսի ռեժիմ, որը կպահպանի Կանոնադրության սկզբունքները եւ հնարավորինս կնպաստի փարանցմանն ու հաղորդակցություններին:

Կանոնադրությամբ նախատեսված է, որ ոչ մի պայմանավորվող պետություն չի պարտավորվում թույլ տալ այն ուղեւորների փարանցիկ անցումը, որոնց մուտքն իր փարաձք արգելված է, կամ այն տեսակի ապրանքների փարանցիկ փոխադրումը, որոնց ներմուծումն արգելված է կամ հանրային առողջապահության, կամ անվտանգության նկատառումներից ելնելով, կամ որպես նախազգուշական միջոց կենդանիների կամ բույսերի հիվանդությունների դեմ:

Ըստ Կանոնադրության՝ յուրաքանչյուր պայմանավորվող պետություն իրավունք ունի ձեռնարկելու ողջամիտ նախազգուշական միջոցներ՝ ապահովելու համար, որ անձինք, ուղեբեռն ու ապրանքները, մասնավորապես, մենաշնորհային ապրանքները, նաեւ նավերը, ուղեւորափար կամ ապրանքափար կազմերը եւ այլ տրանսպորտային միջոցներն իսկապես փարանցում կատարեն, ինչպես նաեւ փարանցող ուղեւորներին ճամփորդությունն ավարտելու հնարավորություն տրվի, եւ երթուղիների ու հաղորդակցման միջոցների անվտանգությունն ապահովվի:

Կանոնադրությունը ոչ մի կերպ չի հանգեցնում այն հնարավորություններից օգտվելու իրավունքից զրկվելուն, որոնք ավելի մեծ են, քան Կանոնադրությամբ նախատեսված հնարավորությունները, եւ որոնք Կանոնադրության սկզբունքներին համահունչ լինելու դեպքում փրամադրվում են պայմանավորվող պետության ինքնիշխանության կամ իշխանության ներքո գտնվող փարածքով փարանցիկ փոխադրման դեպքում: Կանոնադրությունը չի նախատեսում նաեւ հեփագայում նման ավելի մեծ հնարավորություններ փրամադրելու արգելքներ:

Կանոնադրությամբ պայմանավորվող պետություններից ոչ մեկը նոր պարավորություն չի սրանձնում՝ կապված քաղաքացիներին եւ նրանց ուղեբեռին կամ պայմանավորվող կողմ չհանդիսացող պետության դրոշին կամ ապրանքներին կամ ուղեւորափար եւ ապրանքափար կազմերին կամ փրանսպորտային այլ միջոցներին փոխադրման ազատություն շնորհելու հեփ, երբ դրանք գալիս կամ մուփք են գործում կամ մեկնում են պայմանավորվող կողմ չհանդիսացող պետություն՝ քացառությամբ այն դեպքերի, երբ այդպիսի փրանցման համար հիմնավոր պարճառ է ներկայացնում մյուս շահագրգիռ պայմանավորվող պետություններից որեւէ մեկը: Ըստ Կանոնադրության՝ պայմանավորվող պետությունների միջեւ պեփք է համաճայնեցվի, որ պայմանավորվող պետության դրոշի ներքո փարանցիկ ռեժիմով փոխադրվող ապրանքների նկարմամբ կիրառվում են այդ դրոշին շնորհված արփոնությունները, եթե վերբեռնում չի կափարվում:

Կանոնադրությամբ նախատեսվում է դրանում սահմանված դրույթներից շեղումների հնարավորություն՝ քացառիկ դեպքերում եւ հնարավորինս կարճ ժամկեփներով, երբ պայմանավորվող պետությունն անհրաժեշտ է համարում ընդհանուր կամ կոնկրեփ բնույթի միջոցներ ձեռնարկել պեփական անվրանգությանը կամ երկրի կենսական շահերին սպառնացող արփակարգ իրավիճակի դեպքում՝ պայմանով, որ փրանցման ազատության սկզբունքը պեփք է հնարավորինս պահպանվի:

Կանոնադրությունը չի սահմանում պարերազմի ընթացքում պարերազմող եւ չեզոք կողմերի իրավունքներն ու պարփականությունները: Կանոնադրությունը շարունակում է ուժի մեջ մնալ պարերազմի ընթացքում այնքանով, որքանով նշված իրավունքներն ու պարփականությունները թույլ են փալիս:

4. ՏՏ սահմանադրական դափարանն արճանագրում է հեփեյալը.

ա/ «Տարանցման ազատության մասին» կոնվենցիայում եւ կանոնադրությունում ամրագրված իրավունքները եւ պարտավորությունները համահունչ են ՏՏ Սահմանադրության 9-րդ հոդվածում ամրագրված պահանջին, համաձայն որի՝ երկրի արտաքին քաղաքականությունը պետք է իրականացնել միջազգային իրավունքի սկզբունքներին եւ նորմերին համապատասխան՝ բոլոր պետությունների հետ բարիդրացիական, փոխշահավետ հարաբերություններ հաստատելու նպատակով,

բ/ քննության առարկա Կոնվենցիան եւ Կանոնադրությունն ընդունվել են 1921թ.՝ նախքան մինչժամանակակից միջազգային իրավունքի ձեւավորումը, սակայն դրանց իրավակարգավորման առարկայի հույժ կարեւորությունը հիմք հանդիսացավ, որպեսզի հետագայում, ինչպես 1945թ. ՄԱԿ-ի կանոնադրության, այնպես էլ դրա հիման վրա ընդունված բազմաթիվ կարեւորագույն միջազգային իրավական փաստաթղթերում պետությունների համագործակցության պահանջն ամրագրվի որպես *ius cogens* (համապարտադիր) սկզբունք,

գ/ նկատի ունենալով Նայաստրանի Նանրապետության եւ նրա առանձին հարեւան պետությունների միջեւ առեւտրափոխակապ համագործակցության առկա ոչ բավարար վիճակը՝ սույն Կոնվենցիան ու Կանոնադրությունը կարող են լրջորեն համարել միջազգային փոխակապ համագործակցության դժվարությունների կամ փակուղիների հաղթահարման ՏՏ գործիքակազմը:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայաստրանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 2-րդ կետով, 102-րդ հոդվածի առաջին եւ չորրորդ մասերով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայաստրանի Նանրապետության օրենքի 63 եւ 64-րդ հոդվածներով, Նայաստրանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**.

1. 1921 թվականի ապրիլի 20-ին ստորագրված՝ «Տարանցման ազատության մասին» կոնվենցիայում եւ կանոնադրությունում ամրագրված պարտավորությունները համապատասխանում են Նայաստրանի Նանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՏՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

22 հունվարի 2013 թվականի
ՍԴՈ -1066